

UMIĘTNOŚĆ UDZIELANIA PIERWSZEJ POMOCY W NAGŁYCH WYPADKACH PRZEZ CZŁONKÓW RODZIN ROLNICZYCH

Rozprawy Społeczne, Nr 2 (VI), 2012

Magda Dąbrowska

Uniwersytet Przyrodniczy w Lublinie

Streszczenie: W artykule przedstawiono analizę badań ankietowych dotyczących wiedzy mieszkańców gospodarstw wiejskich na temat pomocy przedmedycznej przy najczęściej występujących wypadkach. Zebrane informacje umożliwiły określić stan wiedzy rolników i członków ich rodzin o udzielanej pomocy przy różnego typu urazach, a także wskazać zakresy tematyczne, gdzie poprawność odpowiedzi była najniższa. Pomimo tego, że w dzisiejszych czasach kursy z zakresu pierwszej pomocy są przeprowadzane w różnych instytucjach takich jak szkoła, praca, czy szkoła nauki jazdy- wiedza respondentów jest w dalszym ciągu niepełna, z czego 30% nie uczestniczyła w żadnym tego typu kursie. Ponad połowa ankietowanych (56%) zadeklarowała gotowość niesienia pomocy w przypadku konieczności przeprowadzenia reanimacji. Pozostała część nie podeszłaby do działań, jako najczęstszą przyczynę podając stres i obawę przed przyczynieniem się do pogorszenia stanu ofiary. Wpływ na taki stan rzeczy w dużej mierze jest zależny od wiedzy respondentów – poprawność odpowiedzi z zakresu reanimacji była najniższa tj. 59,5%.

Słowa kluczowe: pierwsza pomoc, bezpieczeństwo, wypadkowość, rolnictwo

Wstęp

Rolnictwo w Polsce jest podstawowym działem gospodarki, w którym pracuje ponad 3 miliony osób. Stopień wypadkowości w rolnictwie jest prawie dwukrotnie wyższy niż w pozostałych działach gospodarki. Wynika to z faktu, że środowisko pracy rolników jest niezwykle zróżnicowane, a zagrożenia wypadkowe dotyczą tej samej osoby. W trakcie wykonywanych przez rolnika prac występuje aż 19 istotnych zagrożeń zatem skala problemu jest bardzo duża. Rolnik ma bowiem kontakt z maszynami (czynniki fizyczne), środkami ochrony roślin i nawozami (czynniki chemiczne), owadami, grzybami pleśniowymi (czynniki biologiczne) (Romanowska-Słomka, Cież 2006). Sytuacja taka nie występuje w innych gałęziach gospodarki, gdzie stanowiska pracy mają charakter stały. Największą grupę wśród wypadków w rolnictwie indywidualnym stanowią te związane z przemieszczaniem się po terenie gospodarstwa. Drugie miejsce w strukturze zajmują wypadki związane z chowem zwierząt, natomiast trzecie technika rolnicza (Cież 1996).

Duża liczba zdarzeń wypadkowych spowodowana jest nieprzestrzeganiem zasad BHP, niewłaściwym operowaniem kończynami w strefie zagrożenia i koordynacją prac zbiorowych oraz niezapoznaniem się z instrukcją. Wypadkom sprzyja również niewłaściwe tempo pracy i pośpiech, zwłaszcza w zmiennych warunkach atmosferycznych (Kaczmarek 2011). W ciągu trzech kwartałów 2011 r. zgłoszono do KRUS 19 502 zdarzeń wypadkowych, w porównaniu do analogicznego okresu 2010 r. o 801 (3,9%) mniej (KRUS 2011). Zmniejszenie liczby wypadków, w tym wypadków śmiertelnych, osiągnięto przy współpracy z wieloma instytucjami i organizacjami, głównie z Państwową Inspekcją Pracy, Ośrodkami Doradztwa Rolniczego, społeczno-zawodowymi organizacjami rolników, Izbami Rolniczymi, samorządem

terytorialnym i administracją państwową, a także z placówkami naukowymi – głównie z Instytutem Medycyny Wsi w Lublinie i Centralnym Instytutem Ochrony Pracy. Działania na rzecz zapobiegania wypadkom przy pracy i chorobom zawodowym, zgodnie z art. 63 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników, prowadzone są poprzez:

- analizowanie przyczyn wypadków i chorób zawodowych;
- prowadzenie dobrowolnych nieodpłatnych szkoleń i instruktażu dla ubezpieczonych na temat zasad ochrony zdrowia i życia w gospodarstwie rolnym;
- upowszechnianie wśród ubezpieczonych wiedzy o zagrożeniach wypadkami przy pracy rolniczej i chorobami zawodowymi oraz zasad ochrony zdrowia i życia;
- podejmowanie starań o właściwą produkcję i dystrybucję bezpiecznych środków stosowanych w rolnictwie oraz sprzętu i odzieży ochronnej dla rolników (KRUS 2006).

Z roku na rok wzrasta liczba realizowanych przez KRUS działań prewencyjnych i liczba uczestniczących w nich rolników, dzieci i młodzieży wiejskiej oraz osób związanych ze środowiskiem wiejskim (Szewczyk, Zalewski 2011).

Cel i metodyka badań

Wobec tak wysokiego poziomu wypadkowości w rolnictwie rzeczą istotną jest umiejętność prawidłowego reagowania i zapobiegania wypadkom. Mając na uwadze tak sformułowany problem badawczy, jako cel pracy określono zbadanie przygotowania i umiejętności rolników do udzielania pomocy w nagłych wypadkach. Zakres obejmuje weryfikację wiedzy przedmedycznej przy najczęściej występujących typach urazów i wypadkach.

Przy tworzeniu kwestionariusza ankiety wykorzystano wskazówki Gruszczyńskiego dotyczących badań socjologicznych. Ankieta była anonimowa z jawnie określonym celem badań, zawierała zarówno pytania zamknięte, jak i otwarte. Kwestionariusz składał się z dwóch części: metryczki i pytań sprawdzających wiedzę z zakresu pierwszej pomocy. Odpowiedź respondenta polegała na wyborze jednej z trzech możliwych zasugerowanych odpowiedzi. Sugerowane odpowiedzi miały na celu ograniczenie możliwości odpowiedzi niezwiązanych z celem ankiety, co ułatwiło późniejsze zestawienie i prezentację wyników badań. Badanie ankietowe przeprowadzono w ostatnich miesiącach roku 2011 i początku 2012 w województwie lubelskim, objęto nim 50 respondentów.

Pytania zawarte w formularzu ankiety pozwoliły na zestawienie następujących danych dotyczących:

- uczestnictwa w kursach BHP,
- uczestnictwa w poważnych wypadkach,
- wiedzy na temat udzielania pierwszej pomocy przy najczęściej występujących typach urazów i wypadkach.

Przykładowe pytania z kwestionariusza ankietowego:

- Czy kiedykolwiek był(a) Pan(i) świadkiem

być uczestnikiem poważnego wypadku w gospodarstwie, gdzie trzeba było udzielić pomocy poszkodowanemu;

- W przypadku amputacji urazowej, czyli odcięcia części ciała człowieka w wyniku wypadku należy odnaleźć amputowaną część kończyny, a następnie;
- Wskaż prawidłowe zachowanie przy ataku epilepsji;
- Jeżeli masz do czynienia z ofiarą utonięcia postępujesz według kolejności.

Prawidłowo wypełnione ankiety analizowano pod kątem liczby poprawnie udzielonych odpowiedzi na zadane pytania.

Wyniki badań

Ankieta była kierowana do rolników i ich rodzin, którzy ze względu na pracę w gospodarstwie są narażeni na wysoki stopień wypadkowości. Wśród respondentów było 19 kobiet i 31 mężczyzn. Wiek respondentów podzielono na trzy grupy: poniżej 25, 25 - 45, powyżej 45 roku życia (tabela 1). Respondenci reprezentowali gospodarstwa rolne o powierzchni od 5 do 80 ha.

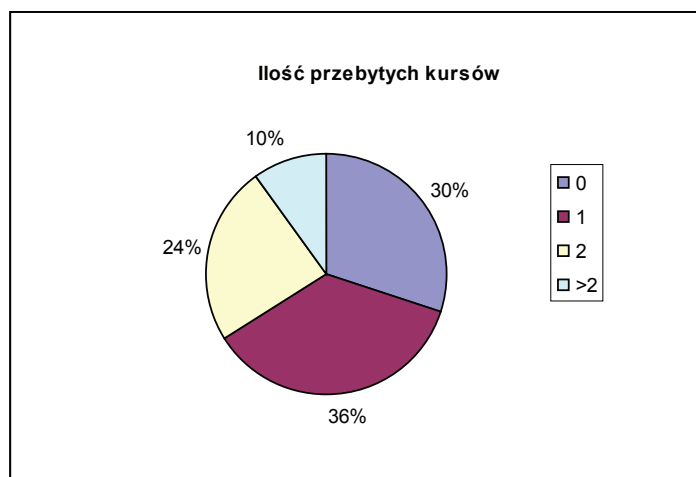
Tabela 1. Wiek respondentów z uwzględnieniem liczby kobiet i mężczyzn

Przedział wiekowy	Liczba osób	Kobiety	Mężczyźni	Udział % grup wiekowych
< 25	19	5	14	38
25- 45	16	10	6	32
> 45	15	4	11	30
Łącznie	50	19	31	100 %

Źródło: badania własne

Kursy BHP wraz z kursami pierwszej pomocy są w tych czasach koniecznością. Pomimo tego 30% respondentów (głównie osoby powyżej 45 roku życia - 22%) nigdy nie uczestniczyło w tego typu kursach. Najliczniejszą grupę (36%) tworzyły osoby, które przynajmniej raz w życiu brały udział w kursie (rysunek 1). Tylko 10% badanych osób miało za sobą

więcej niż dwa kursy, z czego 4% odbyło takie kursy z własnej inicjatywy. Część ankietowanych (34%) była uczestnikami kursów czysto teoretycznych, bez możliwości sprawdzenia swoich umiejętności na fantomie, a w 16% przypadków na kursach swoje możliwości mogły sprawdzić tylko osoby chętne.

Wykres 1. Kursy pierwszej pomocy/BHP przebyte przez respondentów

Źródło: badania własne

Pomimo tego, że w rolnictwie do wypadków dochodzi dwukrotnie częściej niż w innych działach gospodarki, jedynie co czwarty ankietowany (26%) był świadkiem bądź uczestnikiem poważniejszego wypadku, a tylko 4% musiało kiedykolwiek samodzielnie przeprowadzić akcję reanimacji. Ponad połowa ankietowanych (56%) zadeklarowała gotowość do przeprowadzenia samodzielnie reanimacji, gdyby zaszła taka konieczność. Aż 44% respondentów uważa, że w takiej sytuacji nie potrafiłaby w sposób prawidłowy udzielić pierwszej pomocy. Najczęściej jako powód niezdecydowania lub odmowy podjęcia akcji ratowniczej podawano stres i strach przed niepoprawnie udzieloną pomocą, skutkującą dodatkowym pogorszeniem stanu poszkodowanego.

Udzielanie pierwszej pomocy jest obowiązkiem prawnym każdego obywatela, z czego może nie każdy zdaje sobie sprawę. Obowiązek ten nakłada na każdego uczestnika wypadku art. 162 Kodeksu Karnego (Bojarski 1996). Tylko co drugi ankietowany (46%) zna prawidłową kolejność udzielaniu ewentualnej pomocy przy wypadku, najczęściej zapominali o zasadzie nadrzędnej, czyli zapewnieniu sobie bezpieczeństwa. Średnia poprawność odpowiedzi dotyczących zagadnień reanimacji wyniosła 59,5%. Aż 42% ankietowanych miało problem z wskazaniem prawidłowego miejsca ucisku klatki piersiowej, a 44% nie znało prawidłowej sekwencji masażu serca i sztucznego oddychania przeprowadzanej przez jedną osobę. W przypadku złamania żeber ofiary 14% respondentów zakończyłoby akcję reanimacyjną – zabierając tym samym nieświadomie szansę na przeżycie. Przy pytaniu o kolejność postępowania w przypadku ofiar utonięcia wiedza była znikoma. Reanimacja topielców różni się od standardowej. Mało który z ankietowanych (20%) wiedział, że w takim wypadku, gdy ofiara nie daje żadnych oznak życia najważniejsza jest jak najszybsza reanimacja (Krzywda 2007).

Często trudno nam ocenić, czy należy wzywać pogotowie do osoby poszkodowanej - czy jest to niegroźne zaśląbnięcie, czy sytuacja zagrażająca życiu. Wśród badanej populacji panuje błędne przekonanie (56%), że daremne wezwanie pogotowia może być ukarane grzywną. W rzeczywistości tylko osoby, które nie opłacają składek ubezpieczeniowych, są obciążane kosztami interwencji pogotowia ratunkowego.

Przy takich urazach jak złamania, skręcenia, porażenia prądem czy nawet amputacji urazowej, większość rolników ma świadomość jak poprawnie udzielić pomocy przedmedycznej – poprawność odpowiedzi wyniosła 84%. W związku z tym, że rolnicy wykonują swoją pracę często pomimo niekorzystnych warunków atmosferycznych, pojawiły się również pytania o postępowanie w przypadku odmrożeń, oparzeń czy udarów słonecznych. Zasady pomocy w tych przypadkach były ogólnie znane, średnia poprawność wyniosła 72%. Duży problem natomiast stworzyło pytanie o rozróżnienie odmro-

żenia od miejscowego wychłodzenia, tylko 24% ankietowanych udzieliło prawidłowej odpowiedzi.

Duże problemy sprawiły ankietowanym pytania na temat postępowania przy ataku epilepsji, ukąszeniu przez żmiję, czy zatrucia grzybami – średnia poprawnych odpowiedzi w tych pytaniach wyniosła 50%. Do tak słabej znajomości tej tematyki prawdopodobnie przyczyniły się zmiany zasad postępowania w takich przypadkach wprowadzone w ostatnich latach, które cały czas są udoskonalane.

Podsumowanie

Wyniki badań wskazują, że pomimo wielu możliwości odbycia kursów BHP i licznych działań KRU-S-u na rzecz zmniejszenia wypadkowości w rolnictwie, wiedza przedmedyczna wielu rolników (22%) opiera się głównie na informacjach z środków masowego przekazu i ich własnego doświadczenia życiowego. Zasady pierwszej pomocy stale są udoskonalane i zmieniane, więc wiadomości ankietowanych nie zawsze były aktualne. Po raz ostatni „Wytoczne resuscytacji ERC” zostały uaktualnione w 2010 r. przez Europejską Radę Resuscytacji. Ponad połowa badanych (56%) zadeklarowała gotowość niesienia pomocy w przypadku konieczności przeprowadzenia samodzielnie reanimacji. Pozostała część respondentów przez stres towarzyszących w takich sytuacjach i swoją niepełną wiedzę nie brałaby czynnego udziału w akcji ratowniczej. W podobnych badaniach przeprowadzonych przez Adamczyk i współpracowników, aż 61% kierowców mieszkających na wsi deklarowała niesienie pomocy ofiarom wypadków drogowych. Rzadko występujące sytuacje takie jak: konieczność udzielenia reanimacji, ukąszenie przez żmiję, czy atak epilepsji okazały się najtrudniejszymi zakresami tematycznymi dla respondentów. Wypadkowość w polskim rolnictwie sukcesywnie maleje, jednak w dalszym ciągu jest bardzo wysoka. Przygotowanie do udzielenia pomocy w takich sytuacjach, uwzględniając dalekie położenie gospodarstw wiejskich od najbliższych punktów pogotowia ratowniczego jest wręcz niezbędne. Szczególny nacisk powinien być kładziony na działania reanimacyjne- zwłaszcza część praktyczną, aby zwiększyć wiedzę, a tym samym pewność siebie osób udzielających pomocy.

Literatura:

1. Adamczyk K. i in. (2001), *Umiejętność udzielenia pomocy przedmedycznej ofiarom wypadków drogowych przez kierowców mieszkających na terenach wiejskich*. Medycyna Ogólna. 2(93), 158-164.
2. Bojarski T. (1996), *Kodeks Karny*. Kantor Wydawniczy Zakamycze s. c., Kraków.
3. Cież J. (1996), *Struktura i następstwa wypadków przy pracy w rolnictwie indywidualnym woj. Wrocławskiego*. Wypadkowość w rolnictwie. Instytut Medycyny Wsi, Lublin, 60-70.
4. Gruszczyński L. (2003), *Kwestionariusze w socjologii*. Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego.

5. Kaczmarek P. (2011), *Bezpieczeństwo pracy w rolnictwie*. Atest – ochrona pracy, 3, 18-20.
6. *Ustawa z dn. 6 czerwca 1997 r. - Kodeks karny*, Rozdz. XIX art.162 § 1.
7. *Komunikat o wypadkach przy pracy i chorobach zawodowych rolników w III kwartałach 2011r.*, Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego, Warszawa 2011, www.krus.gov.pl, (dostęp 5-01-2012).
8. Krzywda J. (2007), *Pierwsza pomoc w nagłych wypadkach*. Wyd. KaBe.
9. Romanowska-Słomka I., Cież K. (2006), *Ryzyko zawodowe rolnika dla wybranych zagrożeń*. Inżynieria Rolnicza, 4(79), 139-146.
10. Szewczyk M., Zalewski I. (2011), *Wypadki przy pracy i choroby zawodowe rolników oraz działania prewencyjne KRUS w 2010 roku*. www.krus.gov.pl, (dostęp 12.12.2011).
11. *Podsumowanie głównych zmian w Wytycznych Resuscytacji – WYTYCZNE ERC 2010 Polska Rada Resuscytacji*, Kraków 2011, www.prc.krakow.pl, (dostęp 20.08.2012).
12. *Wypadki przy pracy i choroby zawodowe rolników oraz działania prewencyjne KRUS w 2005 roku* (on-line). Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego, Warszawa 2006, www.krus.gov.pl, (dostęp 12-01-2012).

THE ABILITY TO PROVIDE FIRST AID IN EMERGENCY SITUATIONS BY MEMBERS OF AGRICULTURAL FAMILIES

Social Dissertations, Issue 2 (VI), 2012

Magda Dąbrowska

The University of Life Sciences in Lublin

Summary: This article presents an analysis of surveys concerning the knowledge of rural household inhabitants on pre-medical aid in the most common accidents. The gathered information allowed us to determine the level of knowledge of farmers and their family members on different types of injuries and also to indicate the subject areas where the correctness of their answers was the lowest. Despite the fact that in present-day times first-aid courses are run in all types of institutions, such as schools, workplaces and driving schools, the respondents' knowledge is still unsatisfactory, and almost 30% of them have never taken part in a course of this type. Over half the respondents (56%) declared readiness to help if the need for resuscitation arose. The remaining part would not take any actions, most frequently giving stress and fear of worsening the victim's condition as the reason. Such a state of affairs is to a considerable degree influenced by the knowledge of the respondents – the correctness of the answers in the area of resuscitation was the lowest, i.e. 59.5%.

Key words: first aid, safety, accident rate, agriculture

Introduction

Agriculture is in Poland a basic branch of the economy, employing over 3 million people. The accident rate is almost twice as high as in the remaining branches of the economy. This results from the fact that the farmers' working environment is incredibly varied, and the accident risk concerns the same person all the time. During the activities performed by a farmer, as many as 19 types of risk exist, so the scale of the problem is large. A farmer deals with machines (physical factors), plant-protection products and fertilisers (chemical factors), insects, and moulds (biological factors) (Romanowska-Słomka, Cież 2006). Such a situation is not present in other branches of the economy, where working conditions are constant in character. The accidents connected to moving around the farm are the biggest group of accidents in individual farming. Second place is taken by accidents connected to animal husbandry, and the third to agricultural technology (Cież 1996).

A huge number of accidents is caused by not complying with OHS regulations, improper use of limbs in the danger zone, coordination of group work, and not getting acquainted with instruction manuals. Also an improper rate of work and haste lead to accidents, especially in changing weather conditions (Kaczmarek 2011). During three quarters of 2011, 19 502 accidents were reported to KRUS (the Agricultural Social Insurance Fund). In comparison to the corresponding period in 2010 the number was 801 (3.9%) lower (KRUS 2011). A decrease in the rate of accidents, including casualties, was reached in cooperation with numerous institutions and organisations, mainly with the National Labour Inspectorate, Agricultural Advisory Centres, and social and professional organisations for farmers, and also with academic institutions – mainly with the Institute of Rural Health in Lublin and the Central

Institute for Labour Protection. Activities for the prevention of work accidents and occupational diseases, under Art. 63 of the Act on the Social Security of Farmers, are introduced through:

- analysing the causes of accidents and occupational diseases;
- introducing optional, free courses and training for the insured persons on the rules of health and life protection on farms;
- publicising among insured persons information on accidents occurring while performing agricultural work and on occupational diseases, as well as on the rules of health and life protection;
- undertaking efforts to properly produce and distribute safe substances applied in agriculture and equipment and protective clothes for farmers (KRUS 2006).

The number of preventive actions taken by KRUS and the number of farmers, children and young people living in rural areas, and the people connected with the rural environment that participate in those actions is growing every year (Szewczyk, Zalewski 2011).

The aims and the methodology of the research

Facing such a high accident rate in agriculture, it is crucial to react to and prevent accidents. Bearing in mind this hypothesis, the objective of the study was to investigate the preparation and ability of farmers to provide first aid in emergency situations. The scope of this research includes the verification of premedical knowledge when dealing with the most common types of injuries and accidents.

When designing the survey questionnaire, Gruszczyński's guidelines concerning sociological surveys were applied. The survey was anonymous, with a clearly-defined aim for the research and it contained both open and closed questions. The questionnaires

comprised two parts: the respondent's particulars and the questions verifying knowledge of first aid. The respondent had to select one out of three suggested answers. The aim of the application of the suggested answers was to reduce the possibility of answers not connected to the goal of the survey, which later on helped to compile and present the research results. The research was conducted in the last few months of 2011 and at the beginning of 2012 in the Lubelskie Voivodeship, covering 50 respondents.

The questions on the survey form allowed us to compile the following data concerning:

- participation in OHS courses,
- being involved in serious accidents,
- knowledge on providing first aid with the most common types of injuries and accidents.

Model questions in the questionnaire:

- Have you ever witnessed or have you ever been involved in a serious accident on a farm, where it was necessary to provide first aid to the injured person?

- In the case of an amputation injury, that is in the situation when somebody's body part is cut off in an accident, we should find the amputated body part and then?
- Indicate the proper behaviour in the case of an epileptic fit;
- If you have to deal with a drowning victim, you should do the following activities in the following order.

The number of correct answers to the questions was analysed in the correctly-completed questionnaires.

The results of the research

The survey was directed at farmers and their families who, because of their work on the farm, face the high risk of accidents. There were 19 women and 31 men among the respondents. The respondents were divided into three age groups: below 25, 25 - 45, 45 or above (Table 1). The respondents represented farms with an area of 5 - 80 ha.

Table 1. The age of respondents, including the number of women and men

Age group	The number of people	Women	Men	Percentage share of the age groups
< 25	19	5	14	38
25- 45	16	10	6	32
> 45	15	4	11	30
Total	50	19	31	100

Source: the author's own research

OHS training, together with first-aid courses, are the necessity now. Despite that fact, 30% of the respondents (mainly persons above 45 - 22%) have never done courses of this type. The most numerous group (36%) comprised persons who have done a course at least once (Figure 1). Only 10% of the respondents have taken more than two courses, and

4% have done such courses on their own initiative. A part of the respondents (34%) have taken part only in theoretical courses, without the opportunity to verify their skills on a resuscitation dummy, and in 16% of cases only the volunteers could verify their skills.

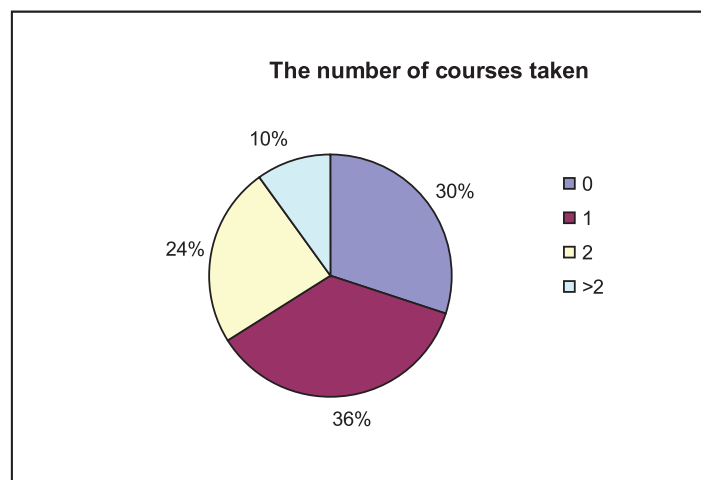

Figure 1. First aid/OHS courses taken by the respondents

Source: the author's own research

Despite the fact that accidents happen in agriculture twice as often as in other branches of the economy, only one in four respondents (26%) have ever witnessed a serious accident, and only 4% have ever had to give somebody resuscitation. Over half the respondents (56%) declared the readiness to perform resuscitation individually, if the situation required it. As many as 44% of respondents think that in such a situation they could not provide first aid in a proper way. Stress and fear of wrongly-performed resuscitation that would even worsen the victim's condition were most often given as the reasons for the hesitation or refusal to take up the first-aid activities.

Providing first aid is a legal obligation of every citizen but not everybody is aware of that. This duty obliges each participant in an accident to act under Art. 162 of the Penal Code (Bojarski 1996). Only every second respondent (46%) knows the right order of providing first aid in the case of an accident; most often they forget about the overriding principle of ensuring their own safety. The average correctness of the answers concerning resuscitation issues amounted to 59.5%. As many as 42% of respondents had difficulties with pointing to the right place for chest compressions, and 44% did not know the right sequence of cardiac massage and rescue breathing performed by one person. In the event of the victim's ribs being broken, 14% of the respondents would end the resuscitation – unwittingly depriving the victim of the chance to survive. The question concerning drowning victims proved that the respondents' knowledge was sparse. Resuscitation of a drowning victim differs from the standard one. Not many of the respondents (20%) knew that in such a case, when the victim gives no signs of life, immediate resuscitation is crucial (Krzywda 2007).

Often it is difficult to assess if we should call an ambulance for the victim – whether we are witnessing a minor fainting episode, or a situation that is a threat to somebody's life. The surveyed respondents shared a belief that calling an ambulance in cases when it is not really needed they might be fined. In reality, only persons who do not pay national insurance contributions are charged with the costs of an emergency-unit intervention.

With injuries like fractures, twists, electrocutions or even injury amputations most of the respondents were aware how to provide premedical aid correctly – there was 84% correct answers. As farmers often work in unfavourable weather conditions, the questions concerning the procedure in the case of frostbites, burns and sunstrokes were asked. The rules for providing help in such cases were also commonly known – the average correctness was 72%. However, the question on the difference between frostbite and a local hypothermia posed a serious problem - only 24% of the respondents gave the correct answer.

Also the questions relating to procedures in the case of epileptic fits, adder bites or mushroom poi-

soning presented were problematic for the respondents – the average of correct answers was as low as 50%. The fact that knowledge on issues of this type is so limited is probably due to the fact that changes in procedure have been introduced in recent years, and they are being constantly improved.

Summary

The research results indicate that despite the opportunity to take OHS courses and the numerous actions for reducing the accident rate in agriculture performed by KRUS, premedical knowledge of many farmers (22%) is based mainly on the information obtained from the media and their own life experience. First-aid rules are being constantly improved and changed, so the knowledge of the respondents was not always up to date. "The ERC Guidelines" were last updated in 2010 by the European Resuscitation Council. Over the half the respondents (56%) declared readiness to help in the case of the necessity to provide resuscitation individually. The remaining respondents, because of the stress accompanying this type of situation and their insufficient knowledge, would not take an active part in a rescue procedure. In similar research conducted by Adamczyk and co-authors, as many as 61% of drivers living in the countryside declared the readiness to help road-accident victims. The situations that occur rarely, such as the need to provide resuscitation, adder bites or epileptic fits, appeared to be the most difficult issues for the respondents. The accident rate in Polish agriculture is progressively decreasing, but it is still very high. Preparation for providing help in situations of this type, taking into account the distance between the farms and the nearest emergency-service posts, is absolutely necessary. Heavy emphasis should be put on resuscitation activities – especially in practice, in order to increase the level of knowledge and, at the same time, the confidence of the persons providing first aid.

References:

1. Adamczyk K. i in. (2001), *Umiejętność udzielenia pomocy przedmedycznej ofiarom wypadków drogowych przez kierowców mieszkających na terenach wiejskich*. Medycyna Ogólna. 2(93), 158-164.
2. Bojarski T. (1996), *Kodeks Karny*. Kantor Wydawniczy Zakamycze s. c., Kraków.
3. Cież J. (1996), *Struktura i następstwa wypadków przy pracy w rolnictwie indywidualnym woj. Wrocławskiego. Wypadkowość w rolnictwie*. Instytut Medycyny Wsi, Lublin, 60-70.
4. Gruszczyński L. (2003), *Kwestionariusze w socjologii*. Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego.
5. Kaczmarek P. (2011), *Bezpieczeństwo pracy w rolnictwie*. Atest – ochrona pracy, 3, 18-20.
6. *Ustawa z dn. 6 czerwca 1997 r. - Kodeks karny*, Rozdz. XIX art.162 § 1.
7. *Komunikat o wypadkach przy pracy i chorobach zawodowych rolników w III kwartałach 2011r.*

- Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego, Warszawa 2011, www.krus.gov.pl, (dostęp 5-01-2012).
8. Krzywda J. (2007), *Pierwsza pomoc w nagłych wypadkach*. Wyd. KaBe.
 9. Romanowska-Słomka I., Cież K. (2006), *Ryzyko zawodowe rolnika dla wybranych zagrożeń*. Inżynieria Rolnicza, 4(79), 139-146.
 10. Szewczyk M., Zalewski I. (2011), *Wypadki przy pracy i choroby zawodowe rolników oraz działania prewencyjne KRUS w 2010 roku*. www.krus.gov.pl, (dostęp 12.12.2011).
 11. *Podsumowanie głównych zmian w Wytycznych Resuscytacji – WYTYCZNE ERC 2010 Polska Rada Resuscytacji*, Kraków 2011, www.prc.krakow.pl, (dostęp 20.08.2012).
 12. *Wypadki przy pracy i choroby zawodowe rolników oraz działania prewencyjne KRUS w 2005 roku* (on-line). Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego, Warszawa 2006, www.krus.gov.pl, (dostęp 12-01-2012).